

Analys av det nationella honungsprogrammet

Bildkälla: Forskning, 2019.

Av: Ida Johansson, Michaela Lagerqvist, Edvin Nåbo, Emelie Olsson, Lina von Hackewitz

Beställare: Lotta Fabricius Kristiansen, RådNu

SLU-handledare: Antoinette Wärnbäck

SAMMANFATTNING

Det nationella honungsprogrammet finansieras av både EU och Sverige och syftar till att främja biodling i Sverige. Målet med vårt projekt var att ta reda på hur väl resultaten från det nationella honungsprogrammet kommuniceras ut till Sveriges biodlare samt om kommunikationen kan förbättras på något sätt. Detta har undersökts genom intervjuer med biodlare samt med personer som arbetar med NHP. I ett stort program som detta krävs en god kommunikation mellan alla olika aktörer och intervjuerna visade på att detta inte alltid finns. Intervjuerna visade även på att många biodlare anser att det är svårt att hitta information om NHP, att få personer vet vad programmet innebär och att det finns rum för förbättring. Även personerna bakom programmet anser att Jordbruksverket skulle kunna använda mer lättläst svenska samt att hemsidan skulle kunna göras mer användarvänlig. Några av förslagen som gavs under intervjuerna var att skapa en Youtube-kanal samt att publicera resultaten från programmet i tidningarna samt att skicka ut personanpassad information.

ABSTRACT

The national honey program is financed by both the European Union and Sweden and aims to promote beekeeping in Sweden. The aim of our project is to find out how well the results of the national honey program are communicated to Sweden's beekeepers and whether the communication can be improved in any way. We have investigated this through interviews with beekeepers and people working with the NHP. In a large program like this, good communication is required between all different actors and the interviews showed that this is not always the case. The interviews also showed that many beekeepers think it is difficult to find information about the NHP, that few people know what the program means and that there is room for improvement. The people behind the program also believe that the Swedish Board of Agriculture could use more easily read Swedish and that the website could be made more user-friendly. Some of the suggestions given during the interviews were to create a Youtube channel and to publish the results of the program in the bee magazines and to send out personalized information.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	1
ABSTRACT	1
INNEHÅLL	2
BAKGRUND.....	2
SYFTE OCH MÅL	3
METOD	3
Felkällor	4
RESULTAT & DISKUSSION	4
Kännedom om det nationella honungsprogrammet	4
Biodlarnas införskaffning av information	5
Biodlarnas förbättringsförslag	6
Jordbruksverkets tankar och förbättringsförslag	6
SLUTSATS	8
Framtida studier.....	8
REFERENSER.....	9
APPENDIX 1: SVAR FRÅN BIODLARE	10
APPENDIX 2: INTERVJUFRÅGOR SOM STÄLLDES TILL BIODLARE.....	11
APPENDIX 3: INTERVJUFRÅGOR SOM STÄLLDES TILL PERSONER SOM ARBETADE INOM NHP .	12

BAKGRUND

Majoriteten av alla växter kräver någon slags pollination för att kunna reproducera. Detta kan ske på flera olika sätt, men ett sätt är via insekter. Honungsbin och andra pollinatörer är oerhört viktiga då ungefär 80 % av alla blommande växter är insektpollinerade. Även en tredjedel av alla grödor är beroende av bin för att bli pollinerade. Ett stort antal bin i ett samhälle gör att bina kan producera mer honung. Honungsbin är blomtrogna, vilket innebär att de flyger till samma art tills det inte finns något mer att hämta, vilket resulterar i att de effektivt pollinerar fält med olika grödor (Bradbear, 2009). Trots att bin utför detta viktiga arbete är det inte alla som känner till det och därmed underskattar pollineringsens betydelse vilket leder till att många bin dör på grund av felhantering av olika insekticider (FAO, 2018). För att främja pollinatörer, främst inriktat på honungsbin, arbetar Jordbruksverket med det nationella honungsprogrammet.

Det nationella honungsprogrammet, NHP, har till syfte att gynna produktionen samt försäljningen av biodlingsprodukter såsom vax, honung, propolis etcetera, i Sverige. Syftet är även att främja forskning och innovation inom apikulturen (biodling) och hjälpa biodlare att optimera deras biodling. Det nationella honungsprogrammet utvecklas av Jordbruksverket i samarbete med andra organisationer inom biodling i Sverige. Pengarna i programmet består till hälften av EU-bidrag och hälften av bidrag från den svenska staten. EU:s bidrag är baserat på hur många samhällen varje land har, desto fler bisamhällen desto högre budget. Flera andra länder får bidrag för apikultur från EU men det är upp till varje land att bestämma hur pengarna ska fördelas och det finns därmed liknande program i andra länder. En del länder fördelar bidraget jämt över antalet bisamhällen. I Sverige satsas det mer på att finansiera större projekt med syftet att projektens resultat ska nå så många som möjligt. Det har även bestämts att det är bättre att använda medlen från programmet till kollektiv nytta då antalet bisamhällen per biodlare är lågt (Jordbruksverket, 2019).

Programmets fyra viktigaste mål är att bibehålla en god bihälsa, arbeta för ett ökat antal biodlare, producera material till utbildning och marknadsföring samt att bidra till pollinering. NHP hade 2018 en budget på omkring 7 miljoner kronor, vilket fördelades mellan olika projekt. De som kan söka finansiering är bland annat forskare, organisationer och företag med koppling till eller samarbete med biodlarorganisationer, biodlarföreningar och rådgivare inom biodling. Vissa av dessa projekt väljs sedan ut och blir godkända för finansiering (Jordbruksverket, 2019). Jordbruksverket vill såklart att resultaten från NHP, alltså de projekt som får finansiering och vad dessa bidrar med, når ut till biodlarkåren och andra aktörer inom näringen. För att få ut resultaten behöver Jordbruksverket ha en rak och tydlig

kommunikation samt få ut budskapet på ett smidigt sätt. Det gäller att anpassa sitt språk till mottagaren och se till att denne inte känner sig förminskad, exempelvis genom att undvika ett för akademiskt språk (Hallgren & Ljung, 2012). Jordbruksverket vill nå ut till de enskilda biodlarna och behöver alltså anpassa sig efter dem.

Jordbruksverket har i uppdrag att anordna konferenser varje år där resultaten från program som fått bidrag och är av allmänt intresse redovisas (Jordbruksverket, 2019). Trots detta uttrycker personerna bakom NHP en oro över om resultaten från programmet, alltså de ansökningar som fått finansiering från programmet, når ut till enskilda biodlarna. Resultaten publiceras på Jordbruksverkets hemsida men då denna kan vara svårnavigerad kan det vara problematiskt att få fram resultaten. Många av de projekt personer söker finansiering för påminner om de tidigare projekt som fått ekonomiskt stöd. Detta kan vara en orsak till att ansökningar inte går vidare i processen men de som sökt vet förmodligen inte det. Detta skulle kunna vara ett bevis på att resultaten inte är tydliga eftersom ansökningar kommer in för sådant som redan blivit beviljat finansiering. Projektbeställaren upplever att resultaten från NHP inte kommuniceras ut ordentligt, vilket får till följd att färre söker finansiering och i nya ansökningar som kommer in söks pengar för projekt som redan genomförts tidigare år.

SYFTE OCH MÅL

Syftet med projektet är att ge förslag på hur det nationella honungsprogrammet kan kommuniceras ut för att fler biodlare ska känna till programmet samt hur resultaten av programmet kan kommuniceras ut till biodlarna.

Målet är att bidra med en förbättring av det nationella honungsprogrammet genom att undersöka följande:

- Hur kommuniceras resultaten från det nationella honungsprogrammet ut till de som bedriver biodling?
- Hur kan resultaten av det nationella honungsprogrammet bli mer lättillgängliga för biodlarna?

METOD

För att få bättre förståelse kring hur nationella honungsprogrammet kommuniceras ut till biodlare har en kvalitativ metod i form av intervjuer tillämpats. Intervjuerna var semistrukturerade eftersom de tenderar, till skillnad från strukturerade intervjuer, att ge ett högre informationsvärde. En nackdel med semistrukturerade intervjuer är att svaren kan bli spontana och tolkande (Bryman & Bell, 2013). Intervjufrågorna var öppna för att undvika jakande och nekande frågor, istället tvingas personerna ge mer öppna svar. Samma frågor ställdes till alla informanter för att få en hög standardisering och för att inte påverka samtalet (Troost, 2014). Urvalet bestod av fem biodlare samt två personer som arbetar med det nationella honungsprogrammet. Detta breddar vår informationsinhämtning genom att även ta i beaktning hur de bakom programmet resonerar. Vi ökar även chanserna för att ta del av andra förbättringsförslag av NHP som kompletterar biodlarnas synpunkter. För att minska risken för misstolkning, öka tillförlitligheten och säkerhetsställa att all information kom med spelades intervjuerna in samt transkriberades. Intervjuerna utfördes främst via telefon där en av gruppmedlemmarna ställde frågorna och de övriga gruppmedlemmarna lyssnade samt antecknade.

För att hitta intervjupersoner tog vi kontakt med en styrelseledamot för Uppsala biodlarförening som sedan gav förslag på biodlare att intervjua. Intervjuer bokades in och en kort beskrivning av projektet gavs för att förbereda informanterna inför samtalet. Namnet på en av personerna som arbetar med NHP fick vi av vår projektbeställare och under detta samtal fick vi ytterligare förslag på en person att ringa och intervjua. En av intervjuerna skedde på plats med biodlaren då det passade bättre än via telefon. Intervjufrågor till biodlarna finns i *Appendix 2* och intervjufrågor till personer bakom NHP finns i *Appendix 3*.

Nedan kommer en kort beskrivning av biodlarna samt de två personer som arbetar med NHP:

- *Biodlare 1* har ett samhälle och har arbetat med bin i cirka sex år. Hen började med biodling då syskon i familjen har bin samt för att hen äger en kolonilott som gynnas av pollineringen.
- *Biodlare 2* har 17 samhällen, har haft bin sedan 1976 och började när en kamrat flyttade och gav sina bisamhällen till hen
- *Biodlare 3* har 25 samhällen, har hållit på i ungefär tre år och började när intresset för bin ökade.
- *Biodlare 4* har 400 samhällen, har hållit på i sex år och började då hen kände ett behov av att pollinera sin trädgård och sina äppelträd.
- *Biodlare 5* har fyra samhällen och började eftersom intresset alltid funnits där.

- *Person 1 från NHP* är ansvarig för programmet på Jordbruksverket, hen genomför och skickar ut beslut samt följer NHP till slutredovisningen.
- *Person 2 från NHP* arbetar med bitillsynen i Sverige och med hur Jordbruksverket ska hantera regelverk kring bihälsa och olika sjukdomar.

Felkällor

En begränsning med detta projekt är att alla fem biodlare är medlemmar i Uppsala biodlarförening och vi kan därför inte dra några slutsatser kring Sverige som helhet utan snarare kring Uppland. Dessutom har vi enbart intervjuat fem biodlare vilket inte är tillräckligt för att dra några slutsatser som skulle kunna vara representativa för alla Uppsalas biodlare. På grund av tidsbegränsningar inom projektet valde vi att göra just en geografisk avgränsning. Vi fick även namnet på en av intressenterna från vår projektbeställare vilket är bra att vara medveten om. Namnet vi fick är dock en person vi troligen ändå hade hört av oss till. Hen gav oss sedan fem namn på biodlare från sin egen förening. Vi hade frågat efter just detta, men vilka han frågade, vilka som tackade nej och inte nådde oss samt varför han valde just dem vet vi inte. Det kan dock sägas att när intervjuerna var klara så skiljde sig deras erfarenheter och åsikter åt, så troligt är att de namn vi fick var personer som kunde tänka sig att ställa upp på en intervju om bin utan att ha några baktankar. En av personerna bakom NHP fick vi också namnet på från projektbeställaren, men även här var det en person som vi mycket troligt skulle ringt till ändå.

Intervjuerna skedde via telefon vilket kan ha påverkat hur utgången blev och vilken information vi fick då det ofta är lämpligare att ha djupare intervjuer vid fysiska möten (Trost, 2014). Det var dock det som passade bäst för att få ihop alla scheman och göra det så smidigt det kunde bli för biodlaren. Jordbruksverket hade en uppfattning om att NHP inte når ut ordentligt till biodlare och detta påverkade antagligen vår uppfattning vilket kan ha påverkat hur vi formulerade intervjufrågorna.

RESULTAT & DISKUSSION

Som nämnts i bakgrunden har flera av personerna som arbetar med det nationella honungsprogrammet en känsla av att biodlare i Sverige inte känner till programmet särskilt väl. Syftet med att dela ut finansiella medel till företag och organisationer är att de ekonomiska medlen ska ges till de projekt som gynnar flest och därigenom sippra ner till de enskilda biodlarna. Resultaten från våra intervjuer visar dock att kunskapen bland biodlarna är begränsad. Fem biodlare intervjuades och en del av frågorna och svaren är sammanfattade i *Appendix 1*. De mer utförliga och reflekterande svaren redovisas nedan.

Kännedom om det nationella honungsprogrammet

Av de fem intervjuade biodlarna hade alla hört talas om det nationella honungsprogrammet, men endast en uppgav att de visste vad programmet innebar. Jämförelsevis, i 2012 års enkätutvärdering av programmet, gjord på uppdrag av Jordbruksverket, uppgav 45 % av de tillfrågade biodlarna att de kände till att NHP stödjer svensk honungsproduktion (Staberg et al, 2012). I våra intervjuer hade ingen av de tillfrågade varit inblandade i någon projektansökan till NHP eller sett att programmet gynnat dem på något sätt. En stor majoritet svarade 2012 att programmet inte hjälpt dem i någon större utsträckning. Biodlare 2 som sitter i styrelsen för Uppsala biodlarförening berättade dock att de inte haft behov av att söka finansiering från NHP de senaste åren då föreningen beviljades 1,5 miljon kronor från Jordbruksverket i EU-medel för sex-sju år sedan.

Få biodlare svarade 2012 på frågan om de såg några effekter med NHP. Detta kan tyda på att de inte visste tillräckligt mycket för att kunna uttala sig. Vi tror att okunskapen kring NHP kan resultera i att få ser vad programmet leder till och därför har svårt att se hur NHP påverkat dem själva. När mer specifika frågor ställdes som berörde informanterna själva var svarsfrekvensen högre men samtidigt uppgav många att de inte hade blivit påverkade av programmet (Staberg et al., 2012). I slutet av enkäten kommenterade många att de inte kunde svara på frågor om NHP och det tror vi beror på att de bedrev en småskalig honungsproduktion och inte var insatta i NHP eller visste vad pengarna gick till (Staberg et al., 2012). Att biodlare med mindre produktion inte kände till NHP och dess effekter särskilt väl syntes även i våra intervjuer. Biodlare 1, 2, 3 och 5 kände enbart till programnamnet och gemensamt för dessa biodlare var att de hade en relativt liten produktion. Biodlare 4 hade 400 samhällen vilket gjorde hen till den med absolut störst produktion av de fem biodlarna. Det skulle kunna förklara varför hen var mer insatt i NHP än de andra mer småskaliga biodlarna.

Biodlare 2 och 4 hade mest kunskap om NHP. Vi tror att detta beror på att biodlare 2 har 43 års erfarenhet av biodling och att biodlare 4 har 400 samhällen. Har man varit aktiv länge eller har många bin har man troligtvis ett större nätverk där informationsutbyte sker och NHP kommer på tal. Vi kan dock inte dra en generell slutsats då detta baseras på fem personer.

I våra intervjuer uppgav tre av fem biodlare att den första gången de hörde talas om NHP var genom biodlarföreningen de är medlemmar i och en annan biodlare läste om programmet första gången i Bitidningen. Alla intervjuade biodlare läste eller hade tillgång till Bitidningen och nästan 90 % uppgav 2012 att de läser Bitidningen eller Gadden (Staberg et al., 2012). Endast 35 % svarade dock 2012 att de fick sin information om NHP via en facktidning och 46 % uppgav att de inte fått någon information om NHP. Facktidningar når alltså många biodlare men långt ifrån alla läsare verkar läsa, veta att de läst eller minnas att de läst om NHP.

Biodlarnas införskaffning av information

I intervjuerna framkom att biodlarna inte har sökt upp särskilt mycket information om det nationella honungsprogrammet, men att de har letat upp annan fakta om biodling. Biodlare 1 och 4 berättade att de får mycket information från Facebookgrupper där det enligt dem finns bra information om man vet hur man ska sälla. Mycket av informationen riktar sig dock till nybörjare eller personer som är relativt nya i branschen, vilket ingen av de intervjuade är. Biodlare 2, 3 och 4 söker oftast på nätet efter en specifik fråga de vill ha svar på då de tycker att informationen där är mest lättillgänglig. Det kan dock vara svårt att veta vilken information som är mest tillförlitlig enligt biodlarna. Biodlare 1, 3 och 4 nämner "andra biodlare" som en av sina främsta informationskällor. Biodlare 4 berättar att man alltid kan fråga någon som varit lite längre i branschen än en själv och utbyta erfarenheter och idéer med varandra. Hen trycker också på att det är en av fördelarna med att tillhöra en förening, eftersom det blir en naturlig mötesplats, något som även några av de andra tycker är positivt. Biodlare 2 och 5 sitter i Uppsala biodlarförenings styrelse och deltar därmed på regelbundna möten där de får information om vad som händer. Övriga tre deltar alltså inte på de mötena, men istället på andra evenemang föreningen anordnar. Biodlare 4 nämner årsmöten samt konferenser och föreläsningar. Det ges dessutom en del kurser, mest nyligen i pollenanalys där deltagarna tittade på var nektarn i honungen kommer från. Uppsala biodlarförening har dessutom avstämningsmöte i början och slutet av varje säsong och då avlägger medlemmarna en muntlig rapport samt delar med sig av lärdomar från året.

Medlemmar i Sveriges biodlares riksförbund (SBR) får Bitidningen tio gånger om året som en medlemsförmån (Biodlarna u.å.). Alla fem biodlare är medlemmar och får därför tidningen. Biodlare 2, 3 och 4 får även tidningen Gadden som delas ut till medlemmar i Biodlarföretagarna, som syftar till att främja yrkesbiodling i Sverige (Biodlingsföretagarna u.å.). Biodlare 2, som också sitter i styrelsen för Uppsala biodlarförening, är inte yrkesbiodlare men läser Gadden just för att kunna berätta om innehållet på kommande möten. På frågan om vad biodlarna helst läser i tidningarna varierar svaren. Biodlare 3 tycker om att läsa reportage om andra biodlare. Biodlare 4 läser mest om skötselmetoder medan biodlare 5 läser om bihälsa, resereportage och sådant blicken landar på.

Vårt projekt riktar in sig på det nationella honungsprogrammet som Jordbruksverket står bakom. Därför anser vi att biodlarnas åsikter om myndighetens hemsida är relevant när det kommer till allmän informationsinhämtning om biodling också. Alla fem biodlare har använt sig av Jordbruksverkets hemsida, men i varierande utsträckning. Biodlare 1 har använt hemsidan för att titta på kartor som bland annat visar i vilka zoner sjukdomar finns. Biodlare 2 och 5 använder sidan för att hitta specifik information, alltså när de är ute efter ett svar på en fråga de har, inte för att läsa på i allmänhet. Biodlare 2, 3, 4 och 5 har alla använt sig av Jordbruksverkets hemsida specifikt för att läsa om lagar, regler och förordningar.

Användningsfrekvensen på hemsidan varierar hos biodlarna och kan ha att göra med att deras åsikter om Jordbruksverkets hemsida går isär. Biodlare 1, 2, 3 och 4 anser alla att hemsidan är krånglig att hitta information på. Biodlare 1 berättar att hen tycker att det ofta är svårt att hitta information på myndighetssidor. Biodlare 2 och 3 tycker att det är svårt att orientera sig samt hitta det man letar efter, speciellt när regler görs om och information ändras. Biodlare 4 tycker att "informationen är gömd", det vill säga att information finns på olika ställen och på olika nivåer. Till exempel ligger biodling under djurhållning vilket inte alltid är självklart, enligt biodlare 4. Hen berättar dessutom att Jordbruksverket är den mest tillförlitliga källan när det kommer till lagar och regler kring biodling, eftersom det kommer direkt från källan. Det negativa är dock att informationen är skriven på ett avancerat språk som inte gemene man förstår, enligt biodlare 4. Person 2 från NHP var inne på samma sak och menade att informationen om NHP på hemsidan är skriven på ett sätt som gör det svårt för utomstående och personer som inte är

insatta att förstå. Den enda av de fem biodlarna som inte anser att Jordbruksverkets hemsida är krånglig är biodlare 5. Hemsidan är bra eftersom det är lätt att hitta det man letar efter, enligt hen. Viktigt att nämna här är dock att biodlare 5 till vardags är forskare och möjligtvis mer van vid att läsa akademiska texter än de andra fyra biodlarna.

Biodlarnas förbättringsförslag

Alla förbättringsförslag finns samlade i Tabell 1.

För att göra det lättare att hitta information på Jordbruksverkets hemsida föreslår biodlare 3 att sökfunktionen kan bli bättre. Biodlare 4 tycker att Jordbruksverket skulle kunna presentera mycket av sitt innehåll på lätt och förståelig svenska. Hen anser dessutom att det vore bra med manualer som beskriver olika typfall som till exempel; 'Jag ska flytta en bikupa, vad ska jag tänka på?'. Olika typfall skulle också kunna skicka ut via e-post där det skrivs om olika sjukdomar i landet. Vecko- eller månadsvis skulle Jordbruksverket kunna skicka ut e-post med allmän information som ger vägledning. "Det är viktigt att det inte är så byråkratiskt", säger biodlare 4. Hen tycker även att biodlare borde få information om det nationella honungsprogrammet via e-postutskick från Jordbruksverket eftersom biodlarna inte ska behöva söka upp den informationen själv. Information som Jordbruksverket kan skriva om är till exempel; vem som har beviljats finansiella medel, syfte och mål med ansökningarna samt redovisa vad resultatet blev.

I intervjuerna kom det fram att biodlarna har förslag på hur biodling bättre kan kommuniceras ut till flera biodlare. Några förslag på hur kommunikationen kan bli bättre var direkt riktade till Sveriges biodlares riksförbund (SBR). Biodlare 1 tycker att SBR måste bli bättre på att berätta om basinformation som är bra att känna till. Ett förslag på att förbättra spridning av relevant information är att använda sig av video så man kan se praktiska moment. Hen föreslår att till exempel SBR kan göra en Youtube-kanal vilken man kan följa och se hur man ska utföra olika moment. Hen tycker att det viktiga med kanalen är att innehållet är bra, säkert och givande. Om det är SBR eller Jordbruksverket spelar alltså ingen roll enligt biodlare 1. Viktigt är att videorna är korta, konsekventa och lättförståeliga (Grabowicz, 2014) för att öka konsumentens, i detta fall biodlarens, uppmärksamhet (Davenport and Beck, 2001). Den genomsnittliga längden av populära videor på Youtube har beräknats vara 4,4 minuter långa (Lella, 2014) och därför kan filmerna beröra just en fråga eller ett problem och på ett kort och koncist sätt berätta och visa på lösningar för biodlarna.

För att förbättra spridning av information kring det nationella honungsprogrammet tycker biodlare 3 att det behövs fysiska informationsmöten. Hen föreslår att det även kan göras utskick till föreningarna som i sin tur lägger ut information på hemsidan. Detta eftersom biodlarna oftare letar upp information om det nationella honungsprogrammet på föreningens hemsida än på Jordbruksverkets hemsida. Biodlare 4 nämner att myndigheter måste vara tydliga med informationen som finns och att den ska vara mer lättillgänglig. Hen anser att det nationella honungsprogrammet använder pengarna på fel sätt, och att det istället borde fördelas jämnt över alla bisamhällen, så att de som har fler samhällen får mer bidrag. Nämnvärt är att biodlare 4 har 400 bisamhällen och hade gynnats själv av en sådan fördelning.

Jordbruksverkets tankar och förbättringsförslag

Utöver de fem biodlarna intervjuades även två personer på Jordbruksverket som arbetar med det nationella honungsprogrammet. Person 1, som är ansvarig för det NHP, har i uppgift att utlösa programmet, ansvara för bedömningarna och genomföra besluten. Hen skickar även ut NHP:s beslut för att sedan följa de program som får bidrag tills de slutredovisar sitt resultat.

Person 1 upplever att fördelningen av pengar från EU missgynnar NHP i Sverige. Det beror på att pengarna fördelas efter antal bisamhällen respektive land har registrerade, vilket är positivt i de länder där alla biodlare registrerar sina kupor. I EU finns det dock många länder i samma situation som Sverige där många biodlare inte registrerar sina kupor. Istället behöver Sverige och andra länder i samma situation göra en grov uppskattning av antal bisamhällen. Sverige har idag ingen lag som säger att bikupor måste registreras, men att biodlare inte gör detta leder till mindre bidragspengar till landet totalt sett. Det är viktigt att alla registrerar sina kupor av två anledningar, dels är det för bidragspotten och dels för att man ska kunna veta var alla bikupor står om det skulle ske ett sjukdomsutbrott. Uppskattningsvis har endast 40–50 % av biodlarna i Sverige sina biodlingar registrerade, vilket skulle behöva förbättras, berättar person 1.

Den intervjuade berättade att de på Jordbruksverket har försökt förbättra kommunikationen av NHP. Ett av tillvägagångssätten är att alla resultat publiceras i tidningarna Gadden och Bitidningen (Jordbruksverket 2018). Idag redovisas detta i form av ett reportage eller liknande. Dock nämns inte att det är NHP som

ligger bakom ekonomiskt. Person 1 anser att det inte ska framkomma att det är NHP som ligger bakom projekten, eftersom de inte vill stjäla strålkastarljuset från de som genomfört projekten. Syftet med att publicera reportage i Gadden och i Bitidningen är att nå biodlarkåren, vilket enligt person 1 är den bästa vägen att nå dem.

De som arbetar med NHP försöker leverera bättre och snabbare informationsflöde till biodlarna, där informationen är individanpassad så att det som skickas ut är relevant. De bakom programmet använder sig av Facebook där biodlarorganisationer når ut till sina medlemmar. Person 1 berättar dock att de på Jordbruksverket i dagsläget inte har några planer på att göra en egen Facebook-kanal. Person 1 tycker dessutom att det ska vara bättre kommunikation med projektledarna under projektets gång. De personer som söker pengar har säkerligen andra bollar i luften så det kan vara bra att följa upp projekten, efterfråga en lägesrapport samt att hålla en god kommunikation med projektledarna under tiden.

Person 2, som arbetar med Sveriges bitillsyn, berättade att resultaten från NHP presenteras i olika reportage, bland annat i tidningarna Gadden och Bitidningen. Är man dock inte med i en förening som har dessa tidningar eller själv prenumererar på dem kan det vara svårare att se vad NHP gör. Person 2 anser att informationen som presenteras på Jordbruksverkets hemsida är skriven med väldigt formell svenska. Detta leder högst sannolikt till att många inte förstår vad som menas, även om all fakta finns där och är korrekt skriven. Hen anser således att det skulle vara bra om någon kunde läsa igenom materialet och påpeka om något är otydligt eller måste omformuleras så att det kan ändras. Person 2 anser alltså att man från Jordbruksverkets sida kan bli bättre på att förmedla ut information och lyfter artikelform istället för rapportform och poddar som möjliga sätt att förmedla programmet.

Person 2 tror att informationen om NHP når ut till biodlare, men att graden beror på hur engagerad man är som biodlare. De som är engagerade åker på möten som är anordnade av Jordbruksverket, eller så deltar de vid den lokala föreningens möten. Genom att exponera sig får man som biodlare lättillgänglig information om programmet. Det spelar dock roll hur den enskilda föreningen arbetar och hur den sprider kunskap. Är man med i en förening vars medlemmar är aktiva utanför den egna föreningen är chansen större att man tar del av informationen. Dock kom det fram i intervjuerna med biodlare som är engagerade i sin förening att detta inte är fallet. Vi drar slutsatsen att man inte kan förlita sig på föreningarna kring informations-spridning av NHP, utan att Jordbruksverket aktivt måste jobba för att sprida kunskap om programmet. För att nå ut till de som inte är med i en förening föreslår person 2 att sociala medier eller andra digitala plattformar kan vara en bra metod.

Tabell 1. Förbättringsförslag för det nationella honungsprogrammet.

Förbättring	Specifikation
Jordbruksverkets hemsida	Lättare svenska, mer i artikelform istället för rapportform
Möten	Informationsspridning via möten inom föreningar
Föreningens hemsida	Informationsspridning på föreningarnas hemsida
E-postutskick	Informationsspridning via e-postutskick (1 gång/månad)
Fördelning	Fördelning av pengarna till alla registrerade samhällen i Sverige
Registrering	Alla svenska biodlare måste registrera kupor för att kunna få mera pengar från EU
Tydlighet	Tydlighet när artiklar publiceras att projekt finansieras av NHP
Podcast	Informationsspridning via podcast
Sociala medier	Informationsspridning via sociala medier eller digitala plattformar

SLUTSATS

Slutsatserna från projektet är att det finns ett behov av bättre kommunikation av det nationella honungsprogrammet. Baserat på våra intervjuer med biodlarna känner alla till titeln NHP, men det är inte samma sak som att känna till innebörden, vilket få gör. Informationen om NHP bör vara lättillgänglig, skriven med lättläslig svenska samt nå ut till så många biodlare som möjligt. De som arbetar bakom programmet anser även att det behövs ett förtydligande av vad programmet innebär, var man kan ansöka om pengar och hur det går till.

Utifrån intervjuerna har vi fått många förslag på hur NHP bättre skulle kunna kommuniceras ut. En bra början skulle vara att förbättra och förenkla informationen på Jordbruksverkets hemsida som är den plattform många biodlare söker information om diverse saker anknutna till biodling. Dessutom är det ursprungskällan då det är myndigheten som står bakom NHP och informationen från huvudkällan borde vara tydlig för att efterföljande källor ska kunna vara detsamma. Att skriva om all information med mer lättläslig svenska och att lägga till frågor om specifika situationer är två förslag. Genom att ha situationsfrågor kan man lätt ta reda på det man söker efter, och det är ett bra sätt att sprida kunskapen kring NHP. Dessa frågor skulle kunna vara formulerade likt "Vad är NHP?", "Vem kan söka bidrag från NHP?" och "Hur gör jag för att få bidrag från NHP?". Det kom även fram under intervjuerna att reportage om biodling kan skrivas på ett tydligare sätt så det framkommer att projektet finansieras av NHP. Det skrivs ofta om projekten som fått pengar av NHP i tidningar som Gadden eller Bitidningen. Nästan 90 % av Sveriges biodlare 2012 läste Bitidningen eller Gadden. Samtidigt uppgav endast 45 % att de kände till vad NHP gör, vilket tyder på att det inte framgår tydligt i tidningarna att NHP har varit med och stöttat de olika projekten i artiklarna. Detta förklarade personerna bakom NHP med att de vill att strålkastarna ska riktas mot de bakom projektet. Vill programmet ha fler och diversifierade sökande samt att fler ska känna till NHP borde det dock stå tydligt i artiklarna att NHP har bidragit finansiellt. Under intervjuerna har vi märkt att flera biodlare hellre vill få information presenterat för sig än att själva leta upp den. Det gör att ansvaret för att öka kunskapen om NHP till största del ligger på deras egna bord. Detta är bra för NHP att känna till eftersom de vill öka kunskapen kring programmet.

En lösning på hur NHP kan kommuniceras ut och nå fler aktuella personer är genom sociala medier eller exempelvis att starta en Youtubekanal. Där kan man på ett pedagogiskt sätt prata om biodling, vad NHP är och vad de arbetar med. Detta skulle kunna nå en annan målgrupp som är mer aktiva på sociala medier men är även ett rakt sätt att kommunicera ut sitt budskap på. Om det är Jordbruksverket och NHP som ligger bakom dessa skulle de även kunna länkas till på den officiella hemsidan. Ett komplement till detta skulle kunna vara att starta en podcast och börja vara aktiva på sociala medier så som Instagram och Facebook.

Vi lever i en snabbt föränderlig och digitaliserad värld där vår kommunikation ut till omgivningen måste anpassas därefter. Genom att arbeta mer med digitala plattformar ser vi att de bakom NHP kan rikta individanpassad information till de som är berättigade att söka bidrag. Detta anser vi skapar en större informationsspridning och effektivisering från Jordbruksverkets sida. Det leder även till att fler får upp ögonen för NHP och kan vara med att bidra till att gynna biodling i Sverige.

Framtida studier

Hur skulle man kunna få fler biodlare att registrera sina bikupor i Sverige?

Man tror att endast cirka hälften av Sveriges biodlare registrerar sina bikupor idag. Orsaken till detta fick vi inte fram i våra intervjuer, men är något man kan fortsätta att titta på. Några av våra teorier är att det kan vara hobbyodlare som inte registrerar sina kupor och inte ser sin hobby som något som avgör de ekonomiska medel Sverige får från EU. En annan teori kan vara att biodlarna inte har kunskap om att registrering krävs och varför det är viktigt.

REFERENSER

- Bedbear, N. (2009). *Bees and their role in forest livelihoods*. FAO. Available: fao.org [2019-10-14]
- Biodlingsföretagarna (n.d.). *Gadden*. Tillgänglig: <<http://www.biodlingsforetagarna.se/gadden.html>> [2019-10-07]
- Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, 2 uppl., Liber: Stockholm.
- Davenport TH and Beck JC, (2001). *The Attention Economy: Understanding the New Currency of Business*. Boston, MA: Harvard Business Review Press.
- FAO. (2018). why bees matter: The importance of bees and other pollinators for food and agriculture. FAO
- Forskning (2019) Tillgänglig: <<https://www.forskning.se/2019/05/17/aktion-radda-bin-och-andra-insekter-i-norrland/>>. Hämtad [2019-10-07].
- Grabowicz P, (2014). *Tutorial: The transition to digital journalism*. Available at: <http://multimedia.journalism.berkeley.edu/tutorials/digital-transform/>
- Jordbruksverket. (2018). Slutrapporter - Nationella honungsprogrammet 2018. Tillgänglig: http://www.jordbruksverket.se/download/18.579ed28169fa11e1c12bc29/1554721784460/Slutrapporter_HP_2018_sidnr_light.pdf [2019-10-23]
- Jordbruksverket, (2019). Honungsprogrammet [WWW Document]. URL <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/binochhumlor/nationellahonungsprogrammet.4.76ca33bb127af0b508c80003175.html> [2019-09-23]
- Jordbruksverket (2019-10.02). *Det nationella honungsprogrammet*. Tillgänglig: <<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/binochhumlor/nationellahonungsprogrammet.4.76ca33bb127af0b508c80003175.html>> [2019-10-08]
- Lella, (2014). comScore online video ranking: <<https://www.comscore.com/Insights/Press-Releases/2014/2/comScore-Releases-January-2014-US-Online-Video-Rankings>> [2019-10-11]
- Staberg et al, (2012). En utvärdering av Nationella Honungsprogrammet - Bieffekter av näringsstöd. Stockholm. Jordbruksverket.
- Sveriges biodlares riksförbund (n.d.). *Bitidningen*. Tillgänglig: <<https://www.biodlarna.se/bitidningen/>> [2019-10-07]
- Trost, J. (2014). *Kvalitativa intervjuer*. Uppl. 4:4. Lund: Studentlitteratur AB

APPENDIX 1: SVAR FRÅN BIODLARE

Frågor	Biodlare 1	Biodlare 2	Biodlare 3	Biodlare 4	Biodlare 5
Tid som biodlare	5 till 6 år	43 år	5 till 6 år	6 år	6 år
Antal samhällen	1	17	25	400	4
Biodlarförening	Uppsala Biodlarförening	Uppsala Biodlarförening	Uppsala Biodlarförening	Uppsala Biodlarförening, Biodlingsföretagarna	Uppsala Biodlarförening
Känner du till NHP?	Nej (men hört talas om)	Litegrann	Nej (men hört talas om det)	Ja	Väldigt lite
Har NHP hjälpt dig?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Hur kom du över NHP första gången?	-	Biodlarföreningen	Bitidningen	Genom Biodlingsföretagarna	Uppsala biodlarförening eller SBR
Intresse av att veta hur NHP hjälpt andra biodlare	Ja	Nej	Ja	-	Ja
Föredragen plats att få information om programmet	Youtube-kanal (av SBR t.ex.)	-	Bitidningen, årsmöten, konferens eller informationskvällar med föreningen,	Via e-post	Bitidningen
Bitidning jag läser	Bitidningen	Bitidningen och Gadden ibland	Bitidningen och Gadden	Gadden och Bitidningen	Bitidningen
Har du varit inne på SIVs hemsida för att läsa om biodling?	Lite	Ja men endast i specifika frågor	Lite	Ja	Ja, för att hitta specifik information
Kan NHP göras mer lättillgängligt?	-	SIVs hemsida kan förbättras	Via möten och att föreningen sprider SIVs information vidare på sin hemsida	Ja. Månadsutskick via e-post	-

APPENDIX 2: INTERVJUFRÅGOR SOM STÄLLDES TILL BIODLARE

1. Hur kommer det sig att du började med biodling?
2. Om kort svar på 1an: Kan du berätta om en vanlig dag ute bland bina?
3. Hur många samhällen har du?
4. Har du några särskilda problem med exempelvis bihälsan?
5. Är du med i någon biodlarförening? Vilken?
6. Vad har du för förväntningar på föreningen? Uppfylls dessa?
7. Har föreningen möten? Brukar du delta på mötena? Vad brukar ni diskutera på mötena?
8. Känner du till det nationella honungsprogrammet?

Om ja:

1. Vad känner du till om programmet?
2. Har du fått hjälp av programmet? Med vad?
3. Hur kom du över programmet första gången?
4. Får du tag i den information som du vill angående programmet och hur?

Om nej berättade vi lite om NHP

9. Nu när du vet lite mer om NHP, hade du varit intresserad av att få reda på hur det (programmet) hjälpt andra biodlare?
10. Var skulle du föredra att få tillgång till information om programmet?
11. Hur brukar du hitta information som du behöver om biodling?
12. Får du några bi-tidningar (Gadden etc.)? Vad brukar du läsa i tidningen?
13. Har du varit inne på Jordbruksverkets hemsida för att läsa om/lära dig mer om biodling generellt?
14. Kan informationen på Jordbruksverkets hemsida bli mer lättillgänglig? I sådana fall hur?
15. Kan informationen kring nationella honungsprogrammet blir mer lättillgänglig generellt?
16. Har du några övriga synpunkter kring NHP eller något annat vi pratat om eller som du vill lägga till?

APPENDIX 3: INTERVJUFRÅGOR SOM STÄLLDES TILL PERSONER SOM ARBETADE INOM NHP

1. Vad arbetar du med och vad är din koppling till NHP?
2. Har du bin själv?
3. Vad ser du för förbättringspotential med programmet? Ser du några svagheter med programmet?
4. Tror du att resultaten från programmet når ut till de enskilda biodlarna? Är det lättillgängligt? Kan det förbättras? I så fall, hur?
5. Hur brukar responsen från biodlarna vara? Brukar ni få någon kritik angående tillgängligheten av resultaten?
6. Har du några övriga synpunkter kring NHP?